

УДК 636.082

М. І. КОГУТ, В. М. БРАТЮК, кандидати сільськогосподарських наук

Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН

вул. Грушевського, 5, с. Оброшино Пустомитівського р-ну

Львівської обл., 81115, e-mail: inagrokarpat@gmail.com

ПРОДУКТИВНІ ОЗНАКИ ДОЧОК РІЗНИХ БУГАЇВ-ПЛІДНИКІВ

Вивчено продуктивні ознаки корів-нащадків трьох бугаїв. Встановлено, що дочки різних бугаїв відрізняються між собою за рівнем молочної продуктивності та промірами статей тіла.

Ключові слова: *продуктивність, екстер'єр, західний внутрішньопородний тип, бугаї-плідники.*

© Когут М. І., Братюк В. М., 2014

Передгірне та гірське землеробство і тваринництво. 2014. Вип. 56 (II).

Основною метою селекційної роботи з молочними породами великої рогатої худоби на сучасному етапі є зберегти, поліпшити, консолідувати та збільшити генофондні стада з високим генетичним потенціалом. Тварини західного внутрішньопородного типу української чорно-рябої молочної породи мають задатки до високої продуктивності при дотриманні цілеспрямованої селекції. Тому, застосовуючи великомасштабну селекцію, створення нових і поліпшення наявних стад великої рогатої худоби на 90–95 % відбувається за рахунок використання бугаїв-лідерів порід. Це стосується як підвищення молочної продуктивності, так і формування будови тіла тварин [1–3].

Об'єктом досліджень слугувало стадо корів західного внутрішньопородного типу української чорно-рябої молочної породи ДПДГ “Радохівське” Радохівського району Львівської області. У процесі досліджень використовували матеріали зоотехнічного обліку. Надій молока від корів обчислювали за результатами щомісячних контрольних доїнь. Оцінку екстер'єру проведено шляхом взяття промірів [4]. Коефіцієнт молочності вираховано за методикою Н. П. Погрібної та Б. А. Багрія. Біометричну обробку матеріалів проводили за методикою, яку описав М. О. Плохінський [5].

Ми встановили, що корови-нащадки різних бугаїв мають неоднаковий рівень молочної продуктивності (табл. 1).

1. Молочна продуктивність корів-дочок різних бугаїв ($M \pm m$)

Кличка, № бугая	n	Надій, кг	Вміст жиру в молоці, %	Вміст білка в молоці, %
I лактація				
Софтвар 318700016	115	3550 ± 240*	3,65 ± 0,02	3,20 ± 0,07
Луціо 4600032139	30	3400 ± 150	3,63 ± 0,02	3,17 ± 0,13
Мотабо 57807835	15	3000 ± 150	3,63 ± 0,02	3,19 ± 0,10
II лактація				
Софтвар 318700016	115	3800 ± 300**	3,86 ± 0,02	3,26 ± 0,06
Луціо 4600032139	30	3700 ± 135	3,85 ± 0,04	3,20 ± 0,04
Мотабо 57807835	15	3250 ± 160	3,86 ± 0,02	3,20 ± 0,04
III лактація				
Софтвар 318700016	115	4267 ± 148	3,85 ± 0,03	3,40 ± 0,02
Луціо 4600032139	30	4150 ± 280	3,82 ± 0,05	3,38 ± 0,07
Мотабо 57807835	15	3300 ± 150	3,80 ± 0,03	3,40 ± 0,06

У всі досліджувані лактації тварини-дочки бугаїв Луціо 4600032139 та Мотабо 57807835 за надоем поступалися ровесницям від бугая Софтвара 318700016. За першу лактацію корови-нащадки Софтвара 318700016 переважали аналогів-дочок бугая Луціо 4600032139 за даним селекційним показником на 150 кг (10,3 %), а дочок бугая Мотабо 57807835 – на 550 кг (18,3 %) за статистично вірогідної різниці ($P < 0,05$). Подібну картину спостерігали і за другу лактацію. Перевага за надоем повновікових тварин-нащадків бугая Софтвара 318700016 над ровесницями-дочками бугая Мотабо 57807835 становила 967 кг, або на 29,3 % за високої статистично вірогідної різниці ($P < 0,001$). Корови-нащадки бугая Луціо 4600032139 займали проміжне місце. Не встановлено істотної різниці за вмістом жиру та білка в молоці корів усіх трьох груп. Дані показники збільшувалися закономірно у розрізі лактацій, були оптимальними та відповідали вимогам стандарту для породи.

У країнах з розвинутим молочним скотарством для оцінки корів використовують сумарну кількість жиру та білка. У наших дослідженнях вміст білка в молоці відповідав стандарту для породи. Тварини-нащадки бугая Софтвара переважали ровесниць від бугая Мотабо на 25 кг за першу лактацію, 36 - за другу і 59 кг – за третю.

Кількість молочного жиру у дочок бугая Софтвара 318700016 становила за першу лактацію 129 кг, що більше ніж у нащадків двох інших бугаїв на 6 та 20 кг. Повновікові тварини мали найбільшу кількість молочного жиру (164 кг), що було більше, ніж у ровесниць на 6 та 39 кг за високої статистично вірогідної різниці. Подібну картину спостерігали і щодо загальної кількості молочного білка. Сумарна кількість жиру та білка у нашому досліді становила за першу лактацію у дочок бугая Софтвара 252,5 кг, Луціо – 245,7 та Мотабо 227,0 кг. У повновікових корів даний показник коливався в межах 313,6–299,9 кг.

На молочну продуктивність значною мірою впливає хід лактації. Доведено, що здатність корів довший час підтримувати високі надоеї протягом лактації свідчить про їх технологічність. Найвищі добові надоеї були на третьому місяці лактації. У нащадків усіх трьох бугаїв вони знижуються поступово. Найбільший спад надоеїв спостерігали в кінці лактації. Для більш повної характеристики лактаційної діяльності корів визначено коефіцієнти постійності лактації. Для корів з рівномірним перебігом лактації вони мають становити 70 % і більше. При 50 % і нижче лактаційна діяльність не є повно виражена. У наших дослідженнях дочки бугая Софтвара мали коефіцієнт повноцінності

лактації 69 %, що було більше ніж у ровесниць від інших бугаїв на 6,1 та 9,5 %.

Визначені проміри у корів-нащадків різних бугаїв були неоднаковими (табл. 2). Для більшості тварин характерний молочний тип з міцною конституцією, гармонійною будовою тіла. Вони мають легку голову, видовжену шию, тонку шкіру, гостру холку, видовжений тулуб з добре розвинутою грудною кліткою, об'ємним, але не відвислим черевом, рівною спиною.

2. Основні проміри будови тіла дочок різних бугаїв, см

Показники	Бугаї		
	Софтвар 3187000164	Луціо 4600032139	Мотабо 578507835
Висота в холці	131,2 ± 1,30	130,0 ± 0,30	128,8 ± 0,50
Глибина грудей	69,7 ± 1,25	68,0 ± 0,28	66,6 ± 0,19
Ширина грудей	41,0 ± 1,22	41,0 ± 0,40	41,0 ± 0,60
Ширина в клубах	51,5 ± 0,80	48,3 ± 0,28	49,5 ± 0,33
Коса довжина тулуба	160,0 ± 0,50	150,0 ± 0,90	152,0 ± 0,26
Обхват грудей за лопатками	182,8 ± 0,80	180,1 ± 0,13	181,6 ± 0,28
Обхват п'ястка	18,8 ± 0,90	17,3 ± 0,33	18,0 ± 0,90

Дочки бугая Софтвара 3187000164 відрізняються крупністю за рахунок більших лінійних промірів. За промірами висоти в холці (136 см) перевагу спостерігали у дочок бугая Софтвара 3187000164, що більше ніж у ровесниць-нащадків бугаїв Луціо 4600032139 та Мотабо 578507835 на 1,2 та 2,4 см. Для молочної корови важливе значення має розвиток грудної частини тіла, де розміщені життєво важливі органи – легені та серце. За шириною грудей нащадки різних бугаїв між собою не відрізнялися. Дочки бугая Софтвара 3187000164 мали глибину грудей на 1,7 та 3,1 см більшу, ніж ровесниці від двох інших бугаїв. Дочки цього бугая мали перевагу і за промірами ширини в клубах. Даний показник у них відрізнявся на 3,2 та 2 см. Коса довжина тулуба у дочок Софтвара 3187000164 становила 160 см і була більша, ніж у ровесниць від бугаїв Луціо 4600032139 та Мотабо 578507835 відповідно на 10 та 8 см.

Отже, бугай Софтвар 3187000164 має здатність передавати своїм нащадкам більшу масивність тулуба. Так, обхват грудей за лопатками

у його дочок становив на 2,7 см більше, ніж у дочок Луціо 4600032139 та на 1,2 см – ніж у дочок бугая Мотабо 578507835.

Доповнюють відмінності в екстер'єрі худоби індекси будови тіла (табл. 3).

3. Індекси будови тіла дочок різних бугаїв, %

Індекси	Бугаї		
	Софтвар 318700016	Луціо 4600032139	Мотабо 578507835
Довгоногості	44,8 ± 0,23	44,5 ± 0,16	44,3 ± 0,26
Розтягнутості	119,5 ± 0,44	118,0 ± 0,16	118,0 ± 0,16
Перерослості	103,1 ± 0,11	103,0 ± 0,17	102,1 ± 0,10
Костистості	14,2 ± 0,23	14,1 ± 0,23	14,2 ± 0,32
Збитості	121,6 ± 0,54	120,6 ± 0,18	120,0 ± 0,24
Тазо-грудний	82,8 ± 0,49	81,8 ± 0,14	79,9 ± 0,23
Грудний	56,5 ± 0,32	53,5 ± 0,16	50,0 ± 0,26
Шилозадості	156,0 ± 0,35	150,0 ± 0,16	150,1 ± 0,20

Аналіз даних показує, що спостерігається тенденція до збільшення широтних індексів будови тіла у дочок бугая Софтвара 318700016 – тазо-грудного, грудного та збитості. Дочки бугая Луціо займають за цими показниками проміжне місце. Також у дочок бугая Софтвара 318700016 спостерігали тенденцію до збільшення індексу розтягнутості.

Про доцільність і напрям подальшої селекційної роботи можна судити за кореляційними зв'язками між ознаками (табл. 4).

4. Коефіцієнти кореляції між основними господарсько корисними ознаками

Кличка, № бугая	Надій : вміст жиру	Надій : вміст білка	Вміст жиру : вміст білка
І лактація			
Софтвар 318700016	-0,30 ± 0,12	0,61 ± 0,30	-0,80 ± 0,19
Луціо 4600032139	-0,16 ± 0,16	0,80 ± 0,20	-0,75 ± 0,14
Мотабо 578507835	-0,05 ± 0,19	0,69 ± 0,15	-0,55 ± 0,17
ІІІ лактація			
Софтвар 318700016	-0,10 ± 0,07	0,40 ± 0,12	-0,43 ± 0,12
Луціо 4600032139	-0,45 ± 0,15	0,83 ± 0,18	-0,83 ± 0,19
Мотабо 578507835	-0,21 ± 0,20	0,75 ± 0,25	-0,75 ± 0,21

Кореляція між надоем і вмістом жиру та надоем і вмістом білка була від'ємною. Між вмістом жиру та білка кореляційний зв'язок позитивний.

Висновок. Найкращою продуктивністю та найвищими лінійними промірами характеризуються дочки бугая Софтвера 318700016, що свідчить про доцільність використання даного плідника в подальшому селекційному процесі.

Список використаної літератури

1. Буркат В. П. Бугаї-лідери і напрямки селекції / В. П. Буркат, А. П. Кругляк // Науково-виробничий бюлетень “Селекція”. – 1988. - № 5. – С. 29–32.
 2. Гончаренко І. В. Екстер'єр у системі селекції молочної худоби / І. В. Гончаренко // Науковий вісник Львівської національної академії ветеринарної медицини імені С. З. Гжицького. – 2006. - Т. 8, № 2, ч. 3. - С. 55–64.
 3. Дубін А. М. Лінійна оцінка типу і генезис породи / А. М. Дубін, В. П. Буркат. – К. : Аграрна наука, 1998. – 107 с.
 4. Чижик І. А. Конституція и екстер'єр сельскохозяйственных животных / И. А. Чижик. – Л. : Колос, 1979. - 376 с.
 5. Плохинский Н. А. Руководство по биометрии для зоотехников / Н. А. Плохинский. – М. : Колос, 1969. – 256 с.
- Отримано 20.08.2014